

Karın Doysun da...

Her ne kadar karga teli kıvrıp olta haline getirerek, yemek kovalarını tüpün içinden çekip tilki masalını haksızlığını kanıtlamış olsa da, kuşlar arasında alet kullanma alışkanlığının yaygın olduğunu gösteren raporlar pek yok. Olsa bile, bildirilen olgularda gözlemi yapan, genellikle yalnızca birkaç amatör birey oluyor ve rapor edilen davranış da başka biçimlerde açıklanabiliyor. Gerçi leyleklerin de balıkları çekebilmek için suyun yüzeyine tüy, böcek gibi “yem”ler koyduğu gözlenmiş; ama yemli ve yemsiz avlanmanın başarı dereceleri karşılaştırılmamış.

Bir grup Amerikalı araştırmacının, toprak baykuşları üzerinde yaptıkları ve Nature

dergisinde yayımladıkları gözlem sonuçlarıysa, bilinçli alet kullanımı konusunda bir kuşku bırakmıyor. Yuvalarını toprak içindeki oyuklara yapan bu baykuşların kullandıkları yem, ilk bakışta sıradan canlıların damak zevkine hitap eder görünmüyor: Memeli dışkıları. Ama öte yandan toprak baykuşlarının temel gıdaları da sıradışı bir canlı: Bokböcekleri... Toprak baykuşlarının kullandığı taktik, yuvalarının çevresini çeşitli memelilere ait dışkı parçalarıyla donatmak ve ortasında uzun süre hareket etmeksizin beklemek. Sonuç da, bu dayanılmaz kokuya koşup gelen bokböceklerinden oluşan bir ziyafet. Araştırmacılar bu davranışın karın doyurmaya yönelik bir yemleme stratejisi olup olmadığını da sınamak istemişler.

Çünkü dışkılar, yuvadaki olası yavru ya da yumurtaların kokusunu bastırmak için de konuyor olabilir. Yavruları korumak için kamuflejden ya da itici, ürkütücü araçlardan yararlanmak, daha alışılmış, içgüdüsel bir hayvan davranışı. Gerçeği bulmak için ekip, birbirine 50’şer metre uzaklıkta 50 tane yuva hazırlamış ve hepsinin içine beşer bıldırcın yumurtası yerleştirilmiş. Yuvalar birer atlanarak inek dışkısıyla çevrelenmiş. Ekip, normal bir kuluçka süresi olan 3,5 hafta boyunca yuvaları düzenli aralıklarla her iki günde bir denetlemiş. Sonunda biri hariç yuvaların tümü sürünge ve öteki avcılarca keşfedilmiş ve talan edilmiş. Talan sürecinde dışkıyla çevrili olan ve olmayan yuvaların keşfedilme sürelerinde de belirgin bir fark ortaya çıkmamış. Demek ki dışkı, yumurtaların kokusunu maskeleyemekte yetersiz ve dolayısıyla dışkıyla çevreleme, bir korunma stratejisi olamaz.

Araştırmacılar, bu kez yemleme stratejisini sınamaya karar vermişler ve yuvaların her birinin önündeki dışkı, kusulmuş taş parçaları ve bokböceği artıklarını temizlemişler. Sonra yuvaların yarısının önüne yaklaşık 150 gram toplam ağırlıkta inek dışkısı serpiştirmişler, öteki yarısınıysa boş bırakmışlar. Dört gün sonra yuvalar önünde biriken dışkı ve artıkları yeniden temizlemişler ve bu kez dışkı topraklarını daha önce boş bırakılan yuvaların önüne yerleştirip aynı süre beklemişler. Sonuçta görülmüş ki, baykuşlar yuvaları dışkıyla çevriliyken, temiz bahçeli döneme göre 10 kat daha fazla bokböceği tüketiyorlar. Bokböceği türleri de altı kat daha fazla oluyor. Sonuç: Baykuşların beslenmek için “alet” kullanmayı öğrenmiş oldukları açık.

Nature, 2 Eylül 2004

